

SZERKESZTŐI IRODA:
Belmagyar és Tivoli-utca sarkán lévő 6 sz. a. hová a lap szellemi részét
illető közlemények küldendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:
Videkre postán, vagy helyben házhoz hordva

Egész évre 16 frt.	Negyedévre 4 frt.
Félévre 8 frt.	Egy hónapra 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokon.

Kéziratok nem adnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:
Kolozsvár, Belkőzp-téca 88. szám.

HIRDETÉSI DÍJAK

Egy ☐ centiméternyi tér ára 4 kr. Gyászok, kereskedők és iparosok
árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 80 kr.

Nyitlári cikkek
garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Egy beszéd.

Báró Kemény Gábor elnöki beszédje, melylyel az Erdélyi Gazdasági Egyesület idei közgyűlését megnyitotta, érdekesen furcsa egy enuncziáció. Érdekes azért főleg a gazdák közönségére, mert olyan jelenségekkel, adatokkal és fejtegetésekkel találkozhat a beszédben, melyek bizonyos, első sorban a gazdasági közönség érdekeit érintő kérdésekre vetnek élénk világot. Furcsa pedig azért, mert egyáltalán nem tudja elképzelni az ember, hogy egy országos gazdasági egyesület elnöke mit akar az ilyen beszéddel elérni.

Mert programnak: egyáltalán nem program és beszéd. Még halvány körvonalokat sem ad egy programból, s egy mákszem sem tudunk meg abból, hogy tulajdonképpen milyen irányban óhajtja vezetni az érdekes elnök az egyesület tevékenységét? mire szeretne fősúlyt fektetni? a általánosan véli az egyesülettel hivatását betölteni?

Egy par excellence közgazdászati egyesületnek bizonyos céljai, bizonyos hivatása kell, hogy legyenek. Mi lehet ez cél, e hivatás az Erdélyi Gazdasági Egyesületre? Bizonyára nem más, mint az erdélyi gazdasági érdekek ápolása, védelme, előmozdítása, amennyiben ez egyesületi uton elérhető.

Nos hát miként véli a nemes báró a hivatást teljesíthetőnek? Ez az amit hiában kerestünk br. Kemény Gábor elnöki megnyitójában. Pedig olyan férfítól, aki a múltban olyan fontos állást foglalt volt el, mint a kormány tagja s most is egy országgrész legtekintélyesebb közgazdászati egyesületének élén áll, azt hihetjük, hogy ilyesmit méltán megvárhatna a gazdák közönség és közvélemény.

Noblesse oblige. Bizonyos kiemelkedő helyzetekkel kiváló igények és nem mindennapi kötelességek vannak összekötve. Egy volt közgazdasági minisztertől s egy nagy gazdasági egyesület elnökétől, aki azon felül maga is nagybirtokos és gazda, méltán megvárhatja a gazdák közönség, cserében a kitüntető bizalomért, hogy határozottan körvonalozott programmal adjon irányt a vezetésére bízott egyesületnek, nemcsak de az egész gazdák közönségnek.

„Érdekes” elnevezések sokra kérem szeretettel, nincs szüksége az erdélyi gazdának, kinek közdelmes helyzetét maga a tiszteletreméltó elnök ur is ismételten hangsúlyozza.

A nemes báró nem helyesli a „válság” kifejezést annak a közdelmes állapotnak az elnevezésére, melyben az

egész ország, sőt egész világ közgazdászatiilag egy idő óta szinte-szinte leharcolt folytat. Hozzá teszi, hogy azért nem nevezheti ez állapotot válságnak, mert az tulajdonképpen egy lassú és fájdalmas átalakulási procezsus.

Ez oktatásnak nagyon teoretikus, vigasztal meg nagyon sovány, sőt lehangelő.

Az is köznapig igazság, hogy a megszilárdult viszonyok, a biztonság a gazdasági életnek épen egy éltető eleme, mint p. o. kulturalis fejlődés csak biztos és megszilárdult viszonyok mellett lehetséges. Fontosabb lett volna ennél az, ha br. Kemény Gábor megmondja, hogy p. o. Romániával szemben a köteendő vám- és kereskedelmi szerződésnél, miként és mily detail-kérdésekben lehetne és kellene megóvni az erdélyi gazdák érdekeit. Hiszen egy országos gazdasági egyesülettel mégis csak úgy illik, hogy egy ilyen fontos kérdésben határozott állást foglaljon!

Igaz: az is érdekes, amit ő exciálja az erdélyi bor-, buza-, repce- és komlótermelés viszonyairól elmond; sőt tanulságosnak is nevezhető annyiban, hogy a demonstrációból kiderül, hogy emberi számítás szerint semmi bizonyos ninesen a nap alatt. Persze, persze, nagyon jó az embereket ilyesmire gyakran figyelmeztetni. Am az erdélyi gazda, a ki oly keserves küzdelmet folytat ebben az „átmeneti” korszakban, inkább szeretné azt megtudni, hogy mit tegyen? mitől óvakodjék? mire fordítson nagyobb gondot?

Persze erre azt felelheti az érdekes egyesület és elnöke: Az egyesület és elnöke nem iskola. Igaz. Amde programja, célja, törekvései mégis csak lehetnek, mert máskülönben miért létezik?

Ilyen programot nélkülözünk mi a br. Kemény Gábor elnöki beszédjében teljesen. Sajnáljuk. Az Erdélyi Gazdasági Egyesületnek, az országgrész közvéleménye és a törvényhozás előtt egyaránt, irányadó tényezővé kellene lennie, kinek szavát meghallják az egész országban is. Meghallják, respektálják és figyelembe vegyék. Akkor aztán sok üdvös intézkedést remélhetnénk onnan, ahonnan méltán várhat az erdélyi gazda is, a súlyos közterhek mellett, legalább egy kis támogatást.

Amde ilyen tekintélyt nem elméleti elmefuttatásokkal lehet kivinni, hanem határozott, világos és férfiasan üszinte programokkal! Ilyesmit várunk mi az Erdélyi Gazdasági Egyesület elnökétől!

Politikai hírek.

A bécsi tanácskozások Az elmúlt héten Bécsben tartott miniszeri értekezletek-ről a következők újabb értesülést kaptunk: A közös költségvetésre, különösen pedig a hadügyminiszteriumnak adandó rendkívüli hiteltre vonatkozó tanácskozások majd csak április vége felé tartatnak meg. A rendkívüli kiadások a már megszavazott 52 millió felül nem fogják a tíz millió forintot meghaladni. A megtartott miniszeri tanácskozásokon Tisza Kálmán határozottan kijelentette, hogy a vaskapu szabályozásának munkálatait már a legközelebbi időben megkezdik. A szükséges pénz beszerzésére vonatkozó intézkedések még a delegációk összehívása előtt fognak megtörténni.

Magyar és osztrák járadék. A Rothschild-csoport csak lassan ad tul az utóbb átvett járadékokon. A csoport tudvalevőleg a magyar pénzügyminiszter 20 millió frt magyar aranyjáradékot fix vett át, azonkívül az osztrák pénzügyminiszter 7 millió forint márciusi járadékot, kerek számban 9 millió forint egységes papírjáradékot és végre 0.8 millió forint effektív összegű ezüstjáradékot. A magyar aranyjáradékot eddig 10 mintegy 10 millió forintnyi összeg adta, a márciusi járadékot pedig nem egészen két millió forint. Körülbelül ugyanennyi kelt el az egységes papírjáradékokból is.

Perczel Béla.

Nagy veszteségek érik egyre-másra a magyar közéletet.

Rövid időközben Perczel Béla már a negyedik kitűnéség, a kinek elhunyt nagy őrü hagy maga után, s kinek elvesztését bizonyára sokáig megérzi még főképp a magyar judikatura.

Perczel Béla magas állásokat viselt. Elnöke volt a képviselőháznak, mint ilyen pártatlan és rendszerető. Közéleti és közművelődési munkái is nagyra értékelték.

Igazságtudományok minisztere volt Magyarországnak. Nem sokáig viselte a diszes hivatalt s e miatt nagyobb és maradandóbb alkotások nem is jelzik miniszteri működését. Jelentékenyebb reformot sem kezdeményezett, sem nem hajtott végre; annyi azonban kétségtelen, hogy igazságtudományi minisztersége alatt sok jó akaratú és sok figyelemzett tehetséggel látott feladatait, s hiven szolgált a jogszolgáltatás ügyét. Alkalmazottjai becsülték nemes modora és pártatlanságáért.

Majláth halála után elnökévé nevezte ki a király az ország legfőbb bíróságának. Erdemes embert ért benne a felség bizalma, ki az ország első bírójának, nagy kötelességeit jól betöltötte, s ezért nevének tiszteletet adott minden ember, s minden társadalmi kör.

Nagyobb szabású politikai vagy társadalmi szerepléshez nem volt megfelelő temperamentuma. Az izgamakhoz nem tudott hozzá szokni, de a komoly, a lelkiismeretes munkának derék és kitartó harczosa volt, s főképp a magyar jogszolgáltatás ügye egyik legmunkásabb és komolyan fegyverezett bajnokát vesztette el benne, kit életében méltó becsülés környezett, valamint halála országgrészre ószinte részvétet idézett fel.

Emléke sokáig élni fog a jobb szívekben!

Perczel Béla betegségeiről s utolsó óráiról a következőket közölhetjük:

Körülbelül tizenhat hónapig volt Perczel Béla beteg. 1887. évi jan. 1-én volt utolsója a curián. Utánna való nap erős szélhűtés érte, melyhez később nagyfokú szívbaj járult. Habár övé minden lehetőséget megtekint a beteg gyógyítására, baja még sem javult.

Orvosai tanácsára mult évi márczius hóban Görzbe ment, hogy magát ott gyógyítsa. — De ott csak három hetet töltött, mert oly rosszul lett, hogy haza kellett hozni.

Ekkor Bonyhádra kívánczolt, hol családi birtokai vannak. Itt töltötte a nyarat egész aug. hó közepéig, mikor visszajött Budapestre és itt a Margit-szigeten gyógyította magát; ott is lakott szept. hó végéig, akkor azután beköltözött a lakására a vámházkörut 13. sz. házba. A Margit-szigeten annyira megerősödött, hogy újra egészen türethető volt állapota. — Szobáját ugyan el nem hagyta, de le nem feküdt.

Betegsége azonban új év első hetében kezdett komolyabb jellegű öltetni és baja mindinkább súlyosbodott. Ez évi márczius 8-9-én olyan rosszul lett, hogy minden órában várni lehetett halálát, mely azonban a mai napig elhúzódott.

Vasárnap reggel 10 órakor elvesztette eszméletét és az agónia késő estig tartott. Este 10 óra 20 perczkor egész csendesen, védelem nélkül, elhunyt.

A halálhíre gyorsan szétterjedt a fővárosban, s mindentűl mély részvéttel fogadták a hirt.

Tisza Kálmán és Trefort Ágost miniszterek részvételeket küldöttek a családhoz, s kivülül a közélet számos kitűnésége fejezte ki részvétét az elhunyt családja előtt. Fabinyi igazságtudományi miniszter személyesen jelent meg a gyászoló családnál.

A koporsót holnap az egyetemi templomba viszik s ott helyezik ravatalra. A beszentelést Hanny Gábor szegárdi apát-plébános végzi.

Tetemeit a kerepesi temetőben helyezik el.

A kir. Curia Szabó Miklós elnökle alatt tegnap délelőn ülést tartott, s azon Szabó Miklós meglel hangon emlékezett meg az elhunyt érdemeiről. Indítványára jegyzőkönyvvel örökítették meg a Curia fájdalomát, s a ravatalra diszes koszorút helyeznek s a temetésen testületileg vesznek részt.

az én eszmém is, igaz szeretettel ragaszkodik a hazához a mely nekem is honom, teljes odaadással csügg annak a nemzetnek a sorsán, a melyhez én is tartozom — ha látom, hogy ostromozza azt a bünt, mely nekem is ártalmamra van: akkor, az együttérzés, együttműködés, egy célra törekvés delej az áramlatában megértem a költőt, lelkem megtermékenyül általa s közte és közönsége között a rokonérzet egy olyan hálózata szövődik, mely még azokat a villanyütéseket is szívól szívra vezeti, melyek a költőnek tisztán egyéni érzelmeiből keletkeztek.

Én tehát nem akarom a lyra jogosultságát a világért sem kétségbe vonni, de föltétlenül megkívánom, hogy a Szép szabályaia kivül, meg azzal is bemutatassa a költő a maga igényeit a meghallgatáshoz, hogy ő tagja és részese annak a testnek, a melyből a közönség is származik.

Tudom, hogy a megfigyzéseknek egyéb becsük és egyéb hátrányuk ninesen, mint az, hogy régiek és kopottak. Soha és soha nem ért föl az az író a Parnassus tetőjére, a kinek muzsája nem pihent a hazaföld árnyas ligeteiben s nem az ismerős bércek hús szellőjétől fűdült föl. És mégis úgy érzem, hogy szükségünk van a régi és kopott megfigyzések ismétlésére. Mert úgy tetszik nekem, hogy újabb irodalmunk nem a haza talajában keresi a melegágyhoz szükséges földet s nem a nemzeti küzdelmekből kovácsolja acélrugóit. Világpolgárius mezt öltöztünk testünkre, lelkünkre. Sőt tovább mentünk s olyan irányzatokat kezdünk a

Tanuljunk a szászoktól.

A szebeni Takarékpénztár tegnapielött tartott közgyűlésén a tisztá nyeremény egy része ekként osztatott föl:

A szebeni felsőbb reális-kolának folyó szükségletek fedezésére 2500 frt; az alapnévelésre 500 frt, összesen	3000 frt.
A szebeni szász leányiskola folyó szükségleteire 1000 frt; az alapnévelésre 500 frt, összesen	1500 "
A szeben-josefstádti iskola részére segély	500 "
A szebeni szász elemi iskolában a tanpénzek eltérőlése czéljából	1000 "
A szebeni szász szeminarium részére	1000 "
A szebeni iparegyületnek tetszés szerinti czélokra 200 frt, ugy annak tanulmányra 800 frt, szövőiskolára 300 frt, az ipartársulás előmozdítására 300 frt, az ipari képzettség előmozdítására azonhosszadással, hogy ezen alap kamatai egy faipariskola segélyezésére fordításának 1300 frt, a faipariskola folyó szükségleteire 300 frt, összesen	3000 "
A szebeni szegény iparos tanonczoknak	100 "
A szebeni német-gyermek-kertek fenntartására	800 "
A tagosítási eljárás megvalósítására azon kötelezettséggel, hogy illető azon községekben használndja szakismereteit, a hol a Takarékpénztárnak birtokai vannak 600 frt; a tagosításának felolvasások által való előmozdítására 300 frt — összesen	900 "
A takaréks- és előleg pénztárak főközhálózatainak költségei fedezésére	100 "
A szebeni építkezési társulatnak	500 "
A szebeni nőegylet női-munka iskolájának 400 frt, a felállítandó háztartási iskola részére 300 frt — összesen	700 "
A szász presbyteriumnak betegápolási folyó szükségletekre 500 frt, egy intézeti ház építésére 1500 frt, összesen	2000 "
A Szeben-városi zenekarnak a fizetések javítására	300 "
A szász honismereti együletnek	150 "
A szász természetudományi együletnek	150 "
A szebeni széptudományi együletnek	300 "
A szebeni szegény tanulók taneszközökének beszerzésére	294 "

Összesen: 16.294 frt.

Ezen egyetlen színtézést nagyobb összeget tud nemzeti kulturális és közgazdasági czélokra fordítani, mint az Émke.

Vegye figyelembe ezt minden magyar férfin és nő. Ne várjon senki buzdítást és felvilágosítást. Itt a számok beszélnek, oktatnak és telve vannak égető szemrehányással.

AZ „ELLENZÉK” TÁRCAJA.

1888. Márczius 27.

Ábrányi Emil.

„Szabadság Haza” cím alatt egy 168 lapra terjedő kötet látott a napokban a „Pallás”-nál napvilágot. E kötet ötvennégy költeményi foglal magában az Ábrányi Emil tollából. Rosszul fejezem ki; nem tollából, hanem lelkéből. Lehetetlen volt egy húzamban el nem olvasni e kötetet s akkor újra nem kezdeni és másodszor is át nem futni. E természetes és igaz hangok ugyanazt a hatást teszik, a mit a természet nagy és változatos képei. Soha sem telik be lelkünk; mindig új meg új hangulatot, új meg új formációt találunk, s végre is sajnáljuk, midőn meg kell tőlük válnunk.

Bírálatot, a szó inquisitori köpenyében, egyik kezemben a verstan szabályait, másikban egy bonczoló késsel, ne várjon tőlem senki. Nem is értek, de kedvem sincs hozzá. Én ugyan azt hiszem, hogy e költemények kiállják azt a vizsgálatot is, melyet az irodalom vámuői végeznek, midőn útlevelét kér tőlük a költő a halhatatlanság útjára; de én nem érzek magamban jogozimot ahoz, hogy a tisztító tűz igényét leljék föl, s hivatásomnak csak annyit tartok, hogy mint az olvasó közönség egyik alkalmára, számot adjak ószintén azon benyomásokról, melyeket rám e kötet gyakorkorolt.

Valahol olvastam, hogy II. Frigyes

porosz király egy vigjátékot irt s azzal a kíváncsággal adta át nagy barátjának, Voltairenek, hogy a mi nem tetszik, azt a helyet jelölje meg egy-egy kereszttel. Voltaire átolvasta a művet és — egyetlen kereszttel sem tett. A király mód nélkül megörvendett. „Hogyan? On sehová sem tett kereszttel?” — Nem fölség; — felel Voltaire — sajnáltam e kis vigjátékot temetővé változtatni át. — E kis adoma az ellentét okából juttott eszembe. Szókásom — olvasmányaimban a szép és igaz helyeket megcsillagozni. Az Ábrányi kötetét úgy beraktam, hogy minden lap egy-egy csillagmózaik lett.

Sokszor gondolkoztam: vajlon érdemes-e a költő fenséges nevére az olyan író, a ki nem olvad bele századának örömeibe, gyötrelmeibe és vágyaiba? Vajlon lehet-e költő valaki, a nélkül hogy meghallgatná hazájának szíve dobogását s a nélkül, hogy hangot adna nemzete szent aspirációinak?

A Szépnek nemeset transcendentalismussal megállapított iskolája úgy vélekedik, hogy elegendő, ha a költő nemes és választékos formákban hangot ad magán életének magán természetű viszonyairól, szerelméről, fájdalmaról, örömről — istenről és természetéről s a műfajok objektív mezején jól megfigyeli a dolgokat, személyeket, összeütközéseket és káosztráfiákat s észleleteit papírra teszi a lélektan, logika és esztétika szabályai szerint.

Én — parányiságom tudatában ugyan, de a szókimondás ószinte bátorságával, ezt a német iskolát károsnak és ostobának tartom. A ki nem igyekszik a Köznek hasz-

nálni, a ki nem egyengeti a haladás útját s nem segít tolni az emberiség szabadság-szekerét: annak ninesen arra czime, hogy saját egyéniségére hívja föl a figyelmet. Rómának nagy fiai bemutaták sebeiket a fórumon, de e sebhelyek vére a hazáért omlott a porba. Az olyan forradást, mely a magán élet bajaiból származott, Rómának népe kigunyolta és lepökdöste. Nekem ez a példa, a költők megítélésénél irányadó. Nekem az olyan poéta, a kinek nem fáj a nemzet szenvedése, hiában döngöcsél saját bujáról, bajáról, mert énazt meg nem értem; engem ez untat és szánalomra kelt, miként az a koldus, a ki kiabálva mutatja nyomorát; és minél jobban kiabál, annál alkalmatlanabb.

Am, mutassa meg a költő, hogy lelke a nemzeti vívódás forrongó mámorában itasult meg, s akkor majd megértem és megbecsülöm egyéni érzelmeit is, mert érezni fogom vénájában azon közös haza vérkeringésének lüktetését, melynek én is tagja vagyok.

Fentartani a multnak nemes tradícióit, nevelni a jelenkor „nemzedékét”, előkészíteni a jövődöt — én nem tudom, hogy ezen tul vagy ezen innen, mi a költő hivatása. Magában véve csak ahoz, hogy egyiknek borzós a feje, mivel családott, a másiknak ki van sirva a szeme, mivel halottja van, a harmadiknak kopott a kabátja, mivel rosszul fizet a kiadó — csak ehez semmi közöm sincs. De ha látom és tudom, hogy az az egyik, az a másik, az a harmadik szent hűséggel ápol egy eszmét, a mi

hirlapban, a könyvben, a színpadon kultiválni, melyek nemzeti és erkölcsi nihilizmusra vezetnek. Az utánzásnak, az tüzérekének és érzékeségnek hajhászata vett irodalmunkon erőt. Zászlókról a régi jel-szavakat rohanó árral mossa le az idő, s helyébe írja a siker, az alku, az elv, a hajlongás szavait. A magyar irodalom trónján puritánok ültek eddig. Most semki sem ül a trónon, hanem a számológépek förtelmesen fetreg a piros arcu domi-monde-ok seregére. De hogy feledékeny ne legyek: Jó-kai a trónon ül — operettet ír, és Osztrák-Magyar monarchiát csinál írásban és képbén. Mit tehetett volna e lángész, ha erőszakkal ki nem szakítja magát a nemzeti hagyományok szent medréből s el nem megy Bécsbe — két haza szerelméről hamis hangú akkordokat zengeni?!

Kiesoda legyen a közös szenvedés, a közös megaláztatás tolmácsa, bánatunk vigasztalója, jövőnk előhírnöke — ha nem a költő?

Ej, nraim, ti bárdok, ti lautosok, ti hárfások! Nem Csizánybárra, nem Bolondok grófiára van nekünk szükségünk sem pedig Habsburg Árpádra a jövő század regényében. A költő lelkéből nem szabad a prófétai elemnek hiányozni. Hát nem halljátok a kozák paripák dübörgését? Hát nem érzitek, hogy a nemzeti erkölcsök gerendái miként recsegnek a servilizmus sulya alatt? Hát nem érzitek a byzantinizmus bűzt?

Ki az oka annak, hogy a nemzet törekvéseiből kihalt minden ideál s Magyar-

